

М.В.Корнійчук,

директор Наукової бібліотеки Національного університету „Острозька академія”

Звіт

про роботу Наукової бібліотеки Національного університету „Острозька академія” за 2002-2009 н.р.

1. Мета і завдання діяльності Наукової бібліотеки

Наукова бібліотека є провідним структурним підрозділом університету в напрямку задоволення інформаційних потреб студентів та професорсько-викладацького складу, удосконалення начального процесу, забезпечення наукових досліджень, сприяння підготовці висококваліфікованих спеціалістів, підвищення культурного рівня викладачів, студентів та бібліотечних працівників. Все це досягалося завдяки ефективному формуванню інформаційно-документного потенціалу, накопиченню фондів, впровадженню комп'ютерних технологій, розширенню інформаційного сервісу.

Нові завдання бібліотеки обумовлювали новий набір функцій, нові вимоги до спеціалістів, збільшення інтелектуальної і творчої складової в роботі.

Основні завдання діяльності ґрунтуються на принципах:

- сприяння реалізації державної політики в галузі освіти, культури;
- забезпечення реалізації положень Болонського процесу як чинника підвищення якості вищої освіти;
- допомога у впровадженні кредитно-модульної системи навчання;
- впровадження інноваційних підходів до формування інформаційних ресурсів; їх зберігання, використання і створення системи доступу;
- забезпечення широкого спектру послуг;
- вивчення та використання нових форм і методів роботи;
- впровадження електронних технологій у бібліотечні процеси;

У своїй діяльності бібліотека спирається на законодавчі та нормативні документи в галузі вищої освіти, бібліотечної справи: Конституцію України; Закони України «Про вищу освіту», «Про бібліотеки та бібліотечну справу», «Про національну програму інформатизації»; «Про першочергові завдання щодо впровадження новітніх інформаційних технологій», рекомендації Науково-методичної бібліотечної комісії та зонального методичного центру; регламентуючі документи НаУОА, «Положення про бібліотеку НаУОА»; «Стратегічний план бібліотеки НаУОА на 2009-2011 рр.» та ін.

2. Структура бібліотеки. Кадри.

Відповідно до сучасних потреб в Науковій бібліотеці функціонують загальнобібліотечні відділи, які забезпечують інформаційні та дослідницькі потреби студентів, викладачів, співробітників Університету.:

- **відділ обслуговування** (абонемент, читальна зала) – здійснює бібліотечне обслуговування виданнями студентів та викладачів, співробітників університету, які є читачами бібліотеки, а також сторонніх читачів, згідно Правил користування науковою бібліотекою НаУОА.

- **відділ періодики** - колекція сучасних періодичних видань;

-**інформаційно – бібліографічний відділ** – здійснює довідково-бібліографічне обслуговування: довідкова служба, віртуальні довідки, виставки; редагування каталогів та картотек; управління повнотекстовими та бібліографічними ресурсами.

- **відділ іноземної літератури** – колекція наукової, навчальної, довідкової, художньої літератури іноземними мовами, відкритий доступ до книжкових колекцій;

- **зал електронної інформації** – доступ до електронної колекції бібліотеки, ресурсів, електронного каталогу;

- **відділ комплектування та обробки літератури** – здійснює замовлення, отримання, реєстрацію та облік, каталогування, класифікацію та предметизацію, обробку всіх типів видань, що надходять в бібліотеку і т.д.);

- **відділ збереження бібліотечно-інформаційних ресурсів** – організація обмінно-резервного фонду, архіву наукових робіт студентів університету, фонд –депозитарій.

Кадри

На 01.06.2010 р. в науковій бібліотеці працює 13 співробітників(при нормативі МОНУ- 36); із загальної кількості працюють повний робочий день 11 співробітників (100% працівників володіють комп'ютером). Діє система матеріального заохочення.

Освіта працівників:

- повна вища освіта –10 осіб
- у т.ч. вища спец. – 2 особи
- неповна вища освіта – 2 особи
- середня – 1 особа.

За період 2009-2010 р. виділено 1 вакансію на роботу в читальній залі бібліотеки.

Виробничі площі, технічні ресурси

Бібліотека має окреме приміщення загальною площею 1947 кв.м.

У тому числі для зберігання фондів 681 кв.м., для обслуговування читачів 205 кв.м.

Кількість посадочних місць для читачів	492
Кількість комп'ютерів	67

З них для користувачів	47
Термопринтери	1
Лазерні принтери	3
Сканери	3
Мультимедійні проектори	1
Музичний центр	1
Сервери	2
Проводиться капітальний ремонт приміщення абонементу, відділу періодики, архівного приміщення.	

Автоматизація

З 2002 року наукова бібліотека розпочала впровадження проекту автоматизації всіх бібліотечно-інформаційних процесів. Станом на 01.06.2010 автоматизовано всі технологічні цикли: комплектування, каталогізація, облік, штрих кодування, маркування фонду, створення та управління електронними ресурсами.

Введені в дію модулі інтегрованої бібліотечної системи „УФД.Бібліотека”:

- комплектування та технічної обробки документів
- інвентаризація
- друк інвентарної та сумарної книг
- друк штрих-кодів
- каталогізація та наукова обробка
- визначення авторського знаку на видання
- редагування електронного каталогу
- база користувачів
- переоблік
- списання
- статистика та звіти
- розроблено технологічну схему роботи з придбаннями (надходження за певний період за постачальником, за типом видання, за джерелом).

Розроблено модулі для здійснення **аналізу фонду** за мовами, за шифрами УДК, типом видання, змістом, дарувальником.

Розроблено інструкцію, технологічну схему та карту для проведення переобліку.

3. Формування та організація бібліотечних фондів.

Загальний фонд станом на 2003 рік - 81 000 прим документів.

Основні показники станом на 01.09.09р.

- загальний фонд бібліотеки 280 041 прим.
- в тому числі:
- загальний друкований фонд – 195 041
- загальний електронний фонд - 85 000 назв ресурсів.

Друкований фонд бібліотеки:

- основний книжковий фонд 123 341 прим.
- резервний фонд 20 200 прим.
- основний фонд періодичних видань 35 000 прим.
- обмінний фонд 8 500 прим.
- фонд літератури, що знаходиться в процесі обробки 8 000 прим.

Надходження за джерелами основного книжкового фонду за період 2003-2009 років.

придбання – 21 814 примірників на суму 665 295 гривень;

цільові гранти, дарунки – 36 388 примірників на суму 1 141 250 гривень;

книгообмін – 3 450 примірників на суму 67 700 гривень

Надходження в розрізі факультетів:

Вибуття фондів

За період 2003-2009 р.р. вибуло 1050 примірників.

З них за причинами списання:

- застарілі та зношені 530 примірники;
- заміна загублених читачами 520 примірники.

Співпраця з кафедрами у формуванні бібліотечного фонду.

Придбання літератури здійснюється за замовленнями кафедр університету.

Працівниками бібліотеки проводиться ознайомлення викладачів та студентів з каталогами та іншими інформаційними джерелами, новинками літератури видавництва. Проводяться виставки нових надходжень, ознайомлення кафедр з новинками літератури шляхом створення щомісяця прес – дайджестів.

Створений тематико - типологічний план забезпечення факультетів літературою.

Створена таблиця книго-забезпечення підручниками та навчально методичними посібниками спеціальностей кафедр університету. (Звіт про забезпечення кафедр навчальною літературою додається).

Фонд колекцій

Станом на 01.06.2010 бібліотека має 23 бібліотечних колекції: приватні книгозбірні українських вчених (І.Д.Пасічника, М.П.Ковальського, П.М.Кралюка, М.Г.Жулинського, В.І.Крекотня, Д.В.Степовика, Ю.В.Бауліна, М.В.Томенка та ін.), та діячів української діаспори (П.Скорупського, Олександра та Ірени Михалюків, Оксани та Ярослава Соколиків, В.Полковського та ін.).

На даний час проведено опрацювання цих колекцій та складено довідково-бібліографічний апарат.

4. Електронна бібліотека

В Науковій бібліотеці відкрито постійний онлайнний доступ до широкого спектру наукових журналів, книг, дисертацій, енциклопедій, матеріалів конференцій в електронному форматі, що є у вільному доступі:

- Cogprints (відкритий архів з когнітивних наук);
- CiteSeer (відкритий архів з комп'ютерних наук);
- Journals of Hindawi Publishing Corporation (рецензовані журнали);
- Plos Journals (наукові журнали);
- Infocity (тексти з комп'ютерних технологій);
- Sciencedirect (наукові журнали в-ва Elsevier);
- National Academies Press (3 тисячі книг);
- United States Patent and Trademark Office (американські патенти);
- Theses Canada Portal (загальнодоступні канадські дисертації);
- Highwire Press (доступ до репозитарію Стенфордського університету);
- arXiv.org (публікації з фізики, математики, комп'ютерних наук);
- Directory of Open Access Journals (наукові та академічні журнали);
- Elsevier (праці нобелівських лауреатів 2006р);
- Електронні мережеві наукові журнали;
- Журнальний зал (літературно-художні та гуманітарні журнали);
- Загально-академічний портал наукової періодики.

За передплатою відкритий доступ до понад 500 книг видавництва „Центр учбової літератури”

Завдяки реалізації зазначених проектів, користувачі Наукової бібліотеки мають щоденний доступ до спектру (понад 80 000) електронних наукових видань. Крім того, Наукова бібліотека безпосередньо володіє електронними

версіями підручників, електронним версіями праць викладачів (навчально-методичними матеріалами).

Організація доступу до електронної колекції:

- Сайт бібліотеки

Сторінка „Електронні журнали”. На сторінці викладено перелік всіх баз даних, що є в доступі з короткою інформацією про ресурс та гіпертекстовим посиланням на нього.

5. Класична бібліотека

Каталогізація:

Поповнення електронного каталогу новими надходженнями та ретрокаталогізація ведеться у секторі каталогізації; описи газетно – журнальних статей – у відділі періодики.

Загальна кількість записів (станом на 01.06.2010).

Користувачі бібліотеки:

(Статистику взято із бази користувачів (інтегрована бібліотечна система „Бібліотека”))

Всього - 5 318 користувачів

З них:

- студенти НаУОА	- 2956
- викладачі	- 250
-співробітники	- 112
- сторонні	- 2000

Відвідування:

Всього за рік-380 500 відвідувань (за даними лічильника)

В середньому за день 1 100 відвідувань.

Нічний абонемент

В читальній залі бібліотеки працює система нічного абонементу. Користувач під заставу документа може взяти на ніч видання та повернути його наступного дня не пізніше ніж година після початку роботи читальної зали.

Робота з боржниками

- *Бесіди*

Проводяться бесіди з користувачами, щодо дотримання правил користування бібліотекою та термінів користування бібліотечним фондом.

- Повідомлення, листи боржникам.

Результати: - часткове повернення літератури та зменшення кількості невчасно повернених видань.

6. Довідково-бібліографічна та інформаційна робота

Електронний каталог (ведеться із 2002 року)

- здійснюється поточне редагування системи каталогів і картотек;
- здійснюється складання бібліографічних списків на замовлення кафедр викладачів,

з них:

- для акредитації спеціальностей;
- для рознесення на кафедри (щомісяця);
- для підготовки матеріалів для випуску бібліографічного покажчика „Праці викладачів університету”

Довідки:

на запити користувачів бібліотеки надаються тематичні, уточнюючі, фактографічні довідки як усно, так і в письмовій формі.

Всього довідок протягом 2009-2010 –

З них:

- | | |
|-----------------|---------|
| - тематичні | - 3 500 |
| - уточнюючі | - 4 340 |
| - фактографічні | - 3 080 |

крім того надано користувачам довідок по системі ВРІ (вибірково-рекомендаційної інформації) – 1 750 довідок.

Коди УДК до наукових статей:

Для видань та наукових статей викладачів, студентів, співробітників здійснюється визначення кодів УДК (Універсальної десятикової класифікації).

Всього -1 500

Заняття, семінари, тренінги

- забезпечено тематичне інформування кафедр матеріалами щодо ново отриманих видань (щомісячно), тематичними планами, каталогами, що надсилаються видавництвами;
- забезпечено розширена мережа доступу до довідкових видань;
- організовано заходи щодо ознайомлення студентів перших курсів з роботою довідково-бібліографічного апарату;
- проведено для студентів університету Дні інформації щодо доступу до електронних інформаційних ресурсів з метою ознайомлення та навчання використання колекцій;
- організована та проведена зустрічі із завідувачами кафедр з метою презентації електронних ресурсів Наукової бібліотеки;
- проведена робота по створенню і поповненню електронної бази даних бібліотечних фондів (електронного каталогу);
- проведено анкетування читачів Наукової бібліотеки щодо перспектив та напрямків роботи бібліотеки;
- розроблено для користувачів відділу бібліографії алгоритм пошуку по довідково-бібліографічному апараті Наукової бібліотеки;
- розроблено Пам'ятки користування алфавітним, систематичним, електронним каталогами;
- проведено ознайомлення користувачів з новинками довідково-бібліографічної роботи бібліотеки.

6. Культурно-просвітницька робота

Культурно-просвітницька робота в Науковій бібліотеці здійснюється згідно затвердженого на початку навчального року плану роботи. За період 2008-2009 н.р. в бібліотеці оформлено:

- | | |
|-----------------------------------|-------|
| - тематичних виставок | - 294 |
| - відкритих переглядів літератури | - 56 |
| - книжково-ілюстративних виставок | - 119 |
| - бібліографічних оглядів | - 12 |

7. Бібліотечне обслуговування

Бібліотека Університету, виконуючи функції навчально-допоміжного, наукового, інформаційного та культурно-освітнього підрозділу Національного університету „Острозька академія” зосереджує увагу на диференційованому обслуговуванні студентів і професорсько-викладацького складу. Бібліотечне обслуговування проводиться у відділах Наукової бібліотеки (читальна зала, абонемент, відділ періодики, відділ іноземної літератури, відділ бібліографії, через систему Електронної бібліотеки). За єдиним обліком Науковою бібліотекою користується п'ять тисяч читачів. Кількість відвідувань за навчальний рік складає сто п'ятдесят тисяч. Книговидача за даний період складає дев'ятсот тисяч примірників.

8. Організація та збереження фонду

Наукова бібліотека регулярно проводить роботу по збереженню книжкового фонду. А саме:

- спільними зусиллями працівників бібліотеки та редакційно-видавничого відділу здійснено поточний ремонт 2030 книг;
- в книгосховищах Наукової бібліотеки регулярно проводиться вимірювання температурно - вологісного режиму з метою запобігання захворювання книг;
- проводяться бесіди з читачами бібліотеки, щодо бережного відношення до книг;
- проводиться робота по очищенню фонду від застарілої та зношеної літератури;
- подаються звіти в бухгалтерію про прибуття та вилучення літератури з різних причин.

Нормативна регламентуюча документація

Оновлено та затверджено:

- Посадові інструкції наукової бібліотеки;
- Положення про Наукову бібліотеку НаУОА;
- Положення про відділ обслуговування Наукової бібліотеки;
- Положення про інформаційно - бібліографічний відділ Наукової бібліотеки;
- Правила користування Науковою бібліотекою НаУОА;
- Положення про матеріальну відповідальність працівників Наукової бібліотеки НаУОА;

- Положення про економічні санкції за порушення правил користування науковою бібліотекою НаУОА.

Розроблені та затверджені:

- Концепція розвитку електронної бібліотеки НаУОА
- Інструкція користування електронними ресурсами НаУОА
- Положення про електронну колекцію НаУОА
- Технологічна карта придбання та передплати електронних ресурсів віддаленого доступу Науковою бібліотекою НаУОА;
- Алгоритм пошуку інформації в каталогах бібліотеки;
- Пам'ятки про каталоги Наукової бібліотеки НаУОА;
- Посібник –листівка.

Участь у професійних організаціях

- Українська Асоціація „Консорціум Інформатіо”;
- Українська Бібліотечна асоціація;
- Членство Наукової бібліотеки НаУОА у Львівському зональному методичному об'єднанні бібліотек вищих навчальних закладів.

9. Пріоритетні напрямки діяльності Наукової бібліотеки

В контексті стратегічного плану розвитку Наукової бібліотеки Національного університету „Острозька академія” передбачається спрямувати діяльність бібліотеки на вирішення наступних пріоритетних завдань:

- забезпечення доступу користувачів Наукової бібліотеки до найновішої електронної інформації в галузі науки;
- подальше формування колекції бібліотеки згідно навчальної, науково-дослідної, освітньої та виховної місії Університету з урахуванням потреб наукового та академічного процесів в НаУОА та на основі постійної тісної співпраці з факультетами та науковими центрами Університету;
- прогнозування розвитку наукової бібліотеки як зібрання сучасної наукової літератури та інформаційних ресурсів і сервісів;
- подальший розвиток та оперативне впровадження сучасних інформаційних технологій та ресурсів із врахуванням змін в інформаційному суспільстві та забезпечення відповідного навчання користувачів;
- поповнення власних інформаційних ресурсів та організація їх доступу до

світових наукових електронних ресурсів;

- співпраця з бібліотеками України та світу у справі оптимізації та використанні спільних інформаційних ресурсів;

- удосконалення форм і методів у роботі з користувачами бібліотеки, зосередження уваги на очікуваннях та потребах користувачів щодо бібліотечного сервісу та ресурсів; продовження практики соціологічного опитування користувачів;

- перегляд структури Наукової бібліотеки з метою оптимізації впровадження нових технологічних рішень та підвищення ефективності діяльності кожного підрозділу;

- оптимізувати прийняття науково – методичних рішень щодо вироблення технологічної документації;

- розвивати науково – бібліографічний напрям у поєднанні з сучасними інформаційними технологічними рішеннями.

- подальше впровадження сервісу „Матеріали до курсів”, який об’єднує інформацію про конкретний навчальний курс і викладача з переліком матеріалів, рекомендованих до вивчення та можливістю замовити і користуватися ними через бібліотеку.

- розширити репертуар документів, що комплектуються, з урахуванням перспективних напрямків наукових досліджень і освітніх програм відповідно до плану, мети, завдань, тем наукових розробок.

- проводити створення власних електронних видань в межах чинного законодавства на основі потреб наукового та академічного процесів та тісної співпраці з факультетами та науковими центрами університету шляхом укладання угод передачі цих документів в Наукову бібліотеку.

- Подальший розвиток співпраці з науковими інституціями Національної академії наук України у справі залучення наукових розробок, досліджень для потреб університету в друкованому та електронному вигляді (*від науково – видавничої ради Національної академії наук України планується отримання на протязі 2009 – 2010 років збірників наукових праць, довідкових і учбових посібників, монографій. в кількості 5 000 примірників*);

- Подальше впроваджується в дію програмного забезпечення для наповнення власного електронного архіву „Діспейс”;

- проводити комплектування фонду навчальної літератури відповідно до нормативів книго-забезпеченості і реальних потреб навчального процесу.

- впроваджувати методи залучення до фонду публікацій працівників університету, виданих як у власному, так і сторонніх видавництвах, шляхом закупівлі цих видань у автора з урахуванням потреб навчального, наукового, дослідницького процесів;

- продовжити реалізацію проекту оцифровки цінних і рідкісних книг, у першу чергу тих, що стосуються історії академії, краєзнавства.

- розробити і впровадити проект „Лабораторії дослідження книг бібліотеки Острозької слов'яно - греко латинської академії”, що передбачає поетапну систему досліджень:

а) розробка теоретичної моделі реконструкції, що слугуватиме підґрунтям для здійснення практичних робіт із відновлення бібліотеки Острозької слов'яно-греко-латинської академії, зокрема, побудови електронного каталогу бібліотеки, що стане складовою частиною Наукової електронної бібліотеки НаУОА та створення електронної повнотекстової стародавньої бібліотеки, що стане новим інформаційним ресурсом НаУОА;

б) створення на підставі теоретичної моделі реконструкції бібліотеки Острозької слов'яно-греко латинської академії в традиційному вигляді як нової окремої колекції, а також у перспективі – музею цієї бібліотеки як нової інформаційної структури НаУОА.

- розширювати участь Наукової бібліотеки Національного університету „Острозька академія” у корпоративних бібліотечно-інформаційних системах, що передбачають оптимізацію та використання спільних інформаційних ресурсів бібліотек України та корпоративної каталогізації шляхом впровадження нового модуля до інтегрованої бібліотечної системи: „Корпорація каталогізації”.

- реалізація участі працівників бібліотеки у серії науково - практичних семінарів проекту „Перспективи розвитку бібліотек ххї століття”, що передбачає відвідування провідних бібліотек України та світу з метою стажування та підвищення кваліфікації.

- з метою забезпечення доступу користувачів до світових та вітчизняних науково-освітніх ресурсів продовжити організовувати систему тренінгів користування електронними інформаційними ресурсами.

- подальше впровадження системи інформування викладачів та студентів університету про новинки наукової і навчальної літератури шляхом проведення виставок та розробки „Прес-дайджестів”.

- модернізувати наявне телекомунікаційне і комп'ютерне устаткування з урахуванням задач і перспектив розвитку, придбати і ввести в експлуатацію новий потужний сервер Електронної бібліотеки університету шляхом залучення спонсорського дарунку.

- впровадити систему електронної доставки документів (ЕДД) в тісному співробітництві з провідними бібліотеками України і Росії в рамках реалізації проектів Асоціації сучасних інформаційних бібліотечних технологій (АСІБТ).

- з метою розвитку й удосконалення інфраструктури бібліотеки брати участь у підготовці проектів ремонтних робіт, що плануються в Науковій

бібліотеці Національного університету „Острозька академія”, зокрема відділу абонементу, періодики.

- розробити єдиний комплексний план використання площі абонементу, відділу періодики, фонду-депозитарію, що дасть можливість розширити умови для збереження книжкового фонду вдвічі.

- з метою удосконалення просвітницької і виховної роботи серед студентської молоді, провести моніторинг просвітницької діяльності бібліотеки, виявити затребувані форми і тематику, розробити систему поширення інформаційної культури серед різних категорій користувачів, шляхом створення „Літературної вітальні” для сприяння розвитку творчого потенціалу студентської молоді та координації спільної діяльності з музеєм університету.

- з метою підвищення професійної компетентності і соціального захисту працівників бібліотеки, розробити систему матеріального заохочення працівників бібліотеки, удосконалити систему підвищення кваліфікації працівників бібліотеки, забезпечити їх участь в конференціях, семінарах, курсах, тренінгах і інших заходах, спрямованих на підвищення їхньої кваліфікації.

- з метою забезпечення лідируючих позицій бібліотеки університету в питаннях впровадження інформаційних технологій серед бібліотек Рівненської зони, реалізувати програму „Зведений каталог книг і періодичних видань” на основі технології корпоративної каталогізації.

- розробити пропозиції з розширення площ книгосховищ абонементу, відділу періодики, з урахуванням приросту фонду на базі існуючих нормативів розміщення фонду і вимог охорони праці при роботі в бібліотеках.

- збільшити кількість найменувань періодичних видань, що виписують з метою забезпечення наукового, навчального, дослідницького процесу університету.

- відповідно до рекомендацій МОН України №1/9-175 від 23.03.07 виділяти 15% позабюджетних коштів на комплектування.

- поповнювати Відкритий Архів (репозитарій) електронними публікаціями вчених (статей, дисертацій, звітів, препринтів, як системи депонування і самоархівування), сумісних із стандартами Open Archives Initiative.

- розробити і впровадити нову модель онлайн-ої служби „Віртуальна довідка” з підтримкою і поповненням бази відповідей на питання, що часто задаються.

- з метою збереження фондів стежити за нормативами освітленості, вологості і температурного режиму у всіх приміщеннях бібліотеки.

- продовжувати розробку технологічної та методичної документації

Наукової бібліотеки НаУОА.